

“Enerjide Ne Yapmalı, Nasıl Yapmalı?”
Makalesi Üzerine Görüşler
14.07.2016

“Yerli Teknolojinin Olmaması” bence politik bir tercih, sektöre gösterilen ilgisizlik biraz da mühendisler için önem vermemek ile bağlantılı. Dış faktörlerin de konuyu kendi yararlarına geliştirecek şekilde yönlendirme çabaları mevcut. 1975 yılında kurulan TEMSAN, bir zamanlar yabancı firmaların gözdesiydi, fakat gösterilen ilginin asıl nedeni, TEMSAN’ın DSİ’den direkt iş alabilme avantajıydı.

İstatistik bilgilerinde karşılaşılan tutarsızlıklar Türkiye’nin kanayan yarası. TEİAŞ, EÜAŞ hepsi farklı değerler yayınlıyor, bu nedenle enerji kaynaklarının kompozisyonu üzerine fazla yorum yapmaya gerek yok. Kömür projelerini desteklemek için teşvik sağlama düşüncesi yaşanan dengesizliği gösteriyor.

İnternette dolaşan TEİAŞ yazılarına bakınca, enerjideki plansız ve güvenilirlik durumu net şekilde görülüyor. TEİAŞ nehir santrallerini “benim istediğim kapasitede çalışacak ve suyu gerekirse boşa akıtacaksınız”, aksi halde “servis harici ederim” diye tehdit edebiliyor.

2011 yılında Yenilenebilir Enerji kaynaklarını desteklemek amacıyla YEKDEM çıktığında, katılan firma sayısı 4, 2016 yılında ise bu sayı 556’ya ulaştı. 2016 yılında YEKDEM’den yararlanan HES sayısı 388 ve hepsi nehir santral değil, aralarında rezervuarlı santraller de var. Santral yapımında üretim tahminlerinin “abartılmış” olduğu doğru, 2015 yılında nehir santrallerinde üretim tahminleri fizibiliteye göre yüzde 35, rezervuarlı olanlarda ise yüzde 27 gerçekleşebilmiş.

Yani, Garanti Bankası uzmanının yaptığı “arz fazlası” yorumu doğru, ama bu fazlalık biraz da YEKDEM’e odaklanan yatırımcılar ile bağlantılı olsa gerek.

“Sorunlu Proje Stoku” tanısı da doğru, fakat enerji piyasasında konsolidasyon olacağını Dünya Bankası yıllar önce saptayarak raporlamıştı. IFC tarafından enerji şirketlerine ortak olunması acaba konsolidasyon için ön çalışma olabilir mi? 31.03.2015 tarihinde Türkiye ciddi bir “black-out” yaşadı, “düşük kapasite kullanımı” ile “politik tercihler” ve “personel sorunu” bence sistem sıkıntılarını bu şekilde yansıtıyor. Merkeziyetçi bir ağ yaklaşımı yerine belki enerjinin gerek duyulduğu yerde üretilmesi ile daha verimli bir yapı oluşturulabileceğini düşünüyorum.

Türkiye’de bir “Enerji Modelleme” çalışması yapılmamış olması ve sektörün kâr bazlı yürütülmeye devam edilmesi sonucu firma baskıları sürüyor ve Dünya Kömür projelerine son vermeye yönelirken biz “teşvik” uygulamaktan bahsediyoruz.

Yazıda önerilen çözüm, merkeziyetçi sistemlere devam edilmesi şeklinde olunca, günümüzün sorunlarına cevap verebilir mi, emin değilim. Ben, önce modelleme, sonra merkeziyetçi olmayan çözümlerden yanayım.

Ek-1: İnternette dolaşan Mart 2016 tarihli TEİAŞ yazısı (kaynak: facebook)

İçinde bulunduğumuz mevsim itibariyle başlamış bulunan feyezan döneminde, Orta Karadeniz, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde bulunan ve 2016 yılı itibari ile toplam olarak 8913 MW'a ulaşan hidrolik kaynaklı üretimin sisteme güvenli bir şekilde aktarılmasında sorun yaşanacağı, bu kapasitenin tamamının sisteme aktarılamayacağı yapılan etüt ve değerlendirmeler sonucunda açıkça belirlenmiştir.

Feyezan dönemi süresince Milli Yük Tevzi İşletme Müdürlüğü (MYTİM) ve Bölgesel Yük Tevzi İşletme Müdürlükleri (BYTİM) tarafından sistem güvenliği göz önünde bulundurularak, eşitler arasında ayırım yapılmaması ilkesi çerçevesinde bir bölgedeki hidrolik santrallerin hepsinden aynı oranda yük düşme talebinde bulunulacak ve söz konusu talimatlara uymayan santrallerin "Elektrik Şebeke Yönetmeliği" Madde 65 uyarınca tamamen servis harici edilmeleri söz konusu olacaktır.

Yapılan etüt çalışmalarına göre Orta Karadeniz, Doğu Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerinde bulunan santrallerin 15 Mart 2016 tarihinden sonra 08-22 saatleri arasında %70 ila %80 kapasitede, 22-08 saatleri arasında ise %60 ila %70 kapasitede üretim yapmaları mümkün olabilecektir. Ancak, yük atma oranları sistem koşullarına göre Milli Yük Tevzi ve Bölgesel Yük Tevzi Müdürlükleri tarafından belirlenerek uygulanacaktır. Enterkonekte Elektrik Sisteminde oluşacak bir acil durumda santrallerin tamamen servis harici edilmesi durumunun da ihtimal dahilinde olduğunun bilinmesi gereklidir.

Bölgesel kısıt sebebi ile verilecek talimatlar PYS sistemi üzerinden verilecek olup, Dengeleme Güç Piyasası katılımcısı santrallere Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliği doğrultusunda Dengeleme Güç Piyasası kapsamında, YEKDEM katılımcısı santrallere ise acil durum talimatları kapsamında verilecek ve bu talimatlar Bölgesel Yük Tevzi İşletme Müdürlükleri tarafından takip edilecektir.

Konunun değerlendirilmesi ve mali yükümlülükler konusunda Enerji Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu nezdinde girişimlerde bulunulmuştur.

Bu kapsamda, MYTİM ve/veya BYTİM'ler tarafından verilecek yük atma talimatlarına titizlikle uyulması ve ilgili Yük Tevzi İşletme Müdürlükleri ile uyum içinde çalışılması sistem güvenliğinin sağlanması için büyük önem arz etmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederiz.

 e-İmza

İbrahim BALANUYE

 e-İmza

Mehmet Sinan YILDIRIM

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanununa gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Değerlendirme Kodu: KHVPGCERKKXALJZMEAD E-İmza Takip Adresi: <http://www.zakya.gov.tr/wa-ebys>
Nasuh Akar mah. Türkocağı cad. no:12 (06520) Balgat/Çankaya/ANKARA

Bilgi için: Alp ALBOSTAN
Teknik Şef
Telefon No:(312) 203 81 00

Ek-2: YEKDEM Proje Gelişimi

Sol eksen: YEKDEM'den yararlanan projelerin kurulu güç gelişimi (MWm)

Sağ eksen: YEKDEM'den yararlanan HES sayısı (2016 yılında 388)

